

ЗМІНИ НАДЗЕМНОЇ ФІТОМАСИ СІНАНТРОПНОЇ РОСЛИННОСТІ м. ЖИТОМИРА

Самчик Д.Р., студентка 5-го курсу

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Гарбар О.В. кафедри екології, природокористування та біології людини, науковий керівник

Хом'як І.В. доцент кафедри екології, природокористування та біології людини,

м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, 10008, Україна

ecosystem_lab@ukr.net

Вивчення синантропної флори є одним із важливих сучасних напрямків флористики, який активно розвивається в усьому світі. Тому результати дослідження синантропної рослинності, без сумніву, мають неабияке теоретичне та практичне значення. У першу чергу важливість вивчення даної теми полягає у тому, що синантропні рослини є важливим елементом середовища життя людини. Синантроп пов'язаний з людиною не тільки через просторову структуру поселень, але і через безпосередню залежність від її діяльності. Взагалі синантропізація є одним із найбільш чітко виражених наслідків впливу людського фактору на природну флору, тому на неї в наш час звертається велика увага.

Вивченню надземної біомаси синантропної рослинності на сьогодні приділено недостатньо уваги, що відкриває великі можливості у дослідженні та розвитку цієї теми. Вивчення та контроль зміни надземної фітомаси синантропної рослинності міської території даватиме відповідь на багато питань. Так як природні екосистеми всього світу, нині знаходяться в умовах посиленого антропогенного пресу, то головним запитанням буде антропогенний вплив людини, біотичних та абіотичних факторів середовища на надземну частину рослин – синантропів, а також розвиток масштабів синантропізації та її вплив (позитивний та негативний) на іншу рослинність місцевості.

Вперше оцінено зміни надземної біомаси діагностичних видів угруповань синантропної рослинності через призму їхньої динаміки. Було проведено дослідження місцевості згідно з міжнародними екологічними програмами. Результати даного дослідження можна використовувати, як для продовження досліджень синантропної рослинності України, особливо Центрального Полісся. Придатні для використання в природоохоронній діяльності. Результати досліджень можна використовувати при викладанні біології, екології у школі та під час проведення виховних заходів, факультативних занять, практичних, лабораторних робіт.

Синантропну рослинність, в основному, становлять сеgetальні та рудеральні рослини. До рудеральної рослинності належать угруповання, що зустрічаються на смітниках, на узбіччях доріг, в інших місцях людини, на покинутих місцях, до сеgetальної – агрофітоценози. Кожне з цих угруповань має відмінності у розвитку, становленні та екологічному статусі.

У наш час, антропогенний вплив на середовище призводить до сприятливіших умов розвитку сеgetальної та рудеральної рослинності. Синантропні види можуть заселяти місця недоступні для освоєння представниками угруповань природної рослинності.

Сеgetальні рослини часто утворюються на орних землях серед польових культур, в яких є бур'яни, їх кількість варіює в залежності від культури, посіву, агротехніки (залежить склад бур'янів за вегетаційний період) та ґрунту (наявність бур'янів, характерних для певного типу ґрунту). Склад бур'янів щорічно поповнюється. Сеgetальна рослинність формується під впливом ряду факторів, що визначають їх склад і особливості. Відповідно до існуючих умов орних земель утворюються комплекси бур'янів. Такі комплекси на території України, де основні масиви були розорані ще в першій чверті ХХ ст., виявляються досить чітко.

Для більшості дорослих особин синантропних видів параметри пов'язані із розміром і масою коливаються в різній мірі. Наприклад висота змінюється від 18 см (*Lamium maculatum* L.) до 11 см (*Urtica dioica* L.), площа від 4 см² (*Taraxacum officinale* WEBB, *Lamium maculatum*) до 10 см² (*Amaranthus retroflexus* L.), а маса від 4 г. (*Urtica dioica*) до 24 г (*Taraxacum officinale*). Отже найбільш коректним параметром для безконтактного способу визначення інтегрованого показника динаміки буде площа проективного покриття.

Нами встановлено що між площею проективного покриття та фітомасою існує пряmolінійний зв'язок. Наприклад він добре виражений для *Amaranthus retroflexus*. Ординація вказує не лише на високий показник достовірності апроксимації (0,65) а й високий показник кореляції (80,81%). Отже, створивши обширну базу даних залежності площ проективного покриття та маси особин рослин ми зможемо безконтактно визначати надземну фітомасу угруповань за стандартними геоботанічними описами.

Для *Amaranthus retroflexus* в співвідношенні між морфологічними параметрами і масою спостерігається пряmolінійна залежність. Отже, із зростанням висоти або площі проективного покриття збільшується маса особини. Однак, степінь залежності між ними відрізняється.